

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת לך לך

התמודדות עם קשיים ונסיונות

גיליון מס' 117 תשפ"א

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/פרשת לך לך

התמודדות עם קשיים ונסיונות

היה זה באחרית ימיו של ה'חזון איש' זצ"ל. הוא כבר היה חלוש ונטול כח, באותם ימים שכב על המיטה במרפסת ביתו, ולמד בשארית כוחותיו. הגאון רבי אריה שכטר זצ"ל הגיע אז לבקרו, וכשראה כי הדלת נעולה, הציץ מבחוץ ואז רמד לו ה'חזון איש' שיטפס דרך המרפסת. הוא החל לטפס, אך בגדיו נתפסו בגדר התיל, והוא נאלץ לרדת. שוב החל לטפס, ושוב נתפסו שולי בגדיו בגדר התיל המפותלת, והוא הוכרח לסוב על עקבותיו. שוב טיפס וניסה לעלות, אך חוטי בגדיו נתפסו בתיל ואילצו אותו לרדת... הגיב לעברו ה'חזון איש': 'אלו הם חייו של יהודי. כל העת הוא מטפס ועולה, ואז - לפעמים - מצליח היצר להכניע ומוריד אותו. אך אל לו להתייאש - הוא שב ומתחזק, מטפס שנית. שוב הוא נופל, ושוב הוא מטפס. זו לא טעות או תקלה, זו הדרך, ככה זה עובד! הטיפוס למעלה דורש נפילות וטיפוסים שוב ושוב, עד ההגעה לפיסגה!' בדברים אלו, המובאים בספר 'מעשה איש', תימצת ה'חזון איש' באחרית ימיו מסר עבור כולנו, לקח מחיים גדושי תורה וטיפוס במעלות הרוחניות: כישלון בנסיון אינו סיבה לאכזבה משתקת ומייאשת. כדאי לזכור כי זו הדרך, רק ככה ניתן לטפס. מטפסים ונופלים, מטפסים ונופלים, אך בסוף - מגיעים. העקשנות משתלמת! מסכת חייו של יהודי היא כמו רכבת הרים, מסלול רצוף עליות ומורדות, קשיים והצלחות, התמודדויות ונסיונות. אין יהודי שיכול לומר שחייו מתנהלים על מי מנוחות בכל המובנים, כי כולנו ניצבים פעמים רבות מאוד מול כל

מיני צמתים, רוחניים כגשמיים. כשמגיע רגע של שמחה, כולנו יודעים איך לחוות אותו ומה לחוש בו. הרי זה כה פשוט: יהודי עושה שמחה ולבו גואה בהתרגשות, הוא מצליח להתמיד בשיעורו היומי ואין מאושר ממנו, הוא רואה את בנו מצליח בלימודיו ונפשו מתרחבת מנחת, הוא הרויח סכום עתק ורגליו כמו מרקדות. התגובה הרגשית והחשיבתית שלנו להצלחות ולשמחות שלנו, פועלת נכון. אך ברגעי קושי ונסיון, תגובת האושר הזו צריכה להכפיל ולשלש את עצמה. מול התמודדות רוחנית או גשמית, כשקיבלנו על עצמנו קבלה טובה אך אנו חשים קושי לעמוד בה, כשלפתע 'נפלה' עלינו הוצאה כבירה דווקא בתקופה לחוצה, כדאי לדעת שהקושי הזה הוא מתנה שמימית, רגע של הדמנות. 'נתת ליראיך נס להתנוסס', כשבורא עולם נתן ליהודי נסיון, זה כדי לגרום לו 'להתנוסס', להתרומם, להתייבב במקום גבוה יותר. כשאבא שבשמים מציב לנו מבחן, זה כדי שנהיה זכאים למתנה שהוא רוצה לתת לנו בעקבות הצלחתנו במבחן. כי כשאבא אוהב רוצה לפנק את בנו, הוא מציב בפניו אתגר. וכשיעמוד הבן באתגר – יערב עליו טעם הפינוק לו הוא זוכה, הוא ירגיש שאביו נתן לו מתנה משמעותית בעקבות מאמציו. כך בדיוק פועלים הדברים עם אבינו שבשמים. כפי שאנו רואים בפרשת השבוע, בדרך להפיכת אברהם אבינו למייסד העם הנבחר, לראשון שזוכה להכיר בבורא עולם – ה' מעמידו בעשרה נסיונות. זה לא נועד כדי להכשיל או כדי לתסכל חלילה, אלא להיפך: מטרת הנסיון היא למנף, לתת הדמנות להוכיח שאתה שווה את מה שרוצים להעניק לך. הנסיון לא מעיד על חולשה מובנית, אלא על עוצמה. דווקא כי בשמים מאמינים שאדם יכול לעמוד בנסיון, דווקא כי שם יודעים שהאדם מסוגל להצליח במבחן – נותנים לו נסיון ואומרים לו: 'קח את הנסיון, תעמוד בו בגבורה, ותראה כמה זה ישתלם לך!'

דברים אלו נכתבו מפורשות בספר חסידים סי"ג, החושף גם את תהליך קבלת ההחלטות השמימי בדרך להענקת מתנה לאדם. בדבריו, הוא מתאר מצב שהקדוש ברוך הוא מבקש להעניק מתנה ליהודי, רוצה לתת לו הטבה. נעמד השטן וטוען שפלוני אינו זכאי בהטבה כה גדולה, הוא לא ראוי לה. מה פתאום שיהודי יזכה בנחת מילדיו? למה מגיעה לו בריאות איתנה? מדוע הוא ראוי להרחבה בפרנסת משפחתו? מה קרה? מה חדש? לנוכח טענה זו, מעמיד הקדוש ברוך הוא בפני האדם נסיון, נותן לו הזדמנות להוכיח את עצמו. כביכול אומר לו: 'בני יקירי, אני רוצה לתת לך מתנה, אני שואף להעניק לך הטבה משמעותית. אני נותן לך מבחן, תעמוד בו בגבורה ותהיה זכאי למתנה שאני רוצה לתת לך!'

עמידה בנסיון – היא זיהוי ההזדמנות הזו, היא 'קפיצה' על פריצת הדרך השמימית. נותנים לך מתנה של נסיון, רוצים לראות אותך גיבור, מחזיק מעמד, ראוי למתנה והערכה. תעמוד בזה, בבקשה, בשבילך! כשמגיע רגע של נסיון, וכולנו חווים כאלה, כדאי כל כך לשוב ולהדהד את הדברים הללו באוזנינו. אם קיבלנו על עצמנו קבלה טובה ואנו מתקשים לעמוד בה, אם עומד מולנו מראה אסור ואנו נדרשים לעצום עינינו, אם מישהו מספר לשון הרע מרתק אך אסור להאזין לו, אם נתקלנו בקושי בבריאות, בפרנסה, ואנו נדרשים לכוחות נפש כדי להחזיק באמונה – נכון, רגע הנסיון הוא קשה, הוא אתגרי, הוא בהחלט דורש מאמץ. אבל באותה מידה – הוא רגע גורלי, רגע נצחי, רגע שיכול לשנות חיים, רגע של מבחן שפותח לנו אפיקים חדשים, איכויות חדשות, הצלחות שלא תיארנו לעצמנו! הבה נעמוד בנסיון עם כל העוצמה, נתחזק בכל הכוחות. ואז נגלה כמה אושר, שמחה וסיפוק קיבלנו, וגם מתנת ההערכה מאבינו שבשמים בוא תבוא, ותזכה אותנו בחיים טובים ומאירים יותר!

(הרב אשר קובלסקי שליט"א)

*

אשה נכנסה לחנות והחזיקה בידה את ספל התה העדין והיפה, ונשבתה ביופיו, היא אחזה בו בעדינות, חשה את מגעו הקר. פתאום שמעה אותו מדבר... לא תמיד הייתי כזה. אמר. פעם הייתי גוש חִמְרָה. אדום, בוצי, לא נעים למגע... איש אחד הגיע, חפן אותי בידיו, הכניס אותי לחדר חשוק ואפלולי, אותו כינה 'הסטודיו שלי', הוא אחז בי בשני ידיו, מעך אותי, חבט בי, ריסק את כולי ולש אותי הלך ושוב. ניסיתי לצעוק, ביקשתי שיפסיק, שיחדל. אבל הוא לא עצר. רק אמר: 'המתן, עוד לא סיימתי איתך!'. הוא לקח אותי כך, חבוט ומעוך, הניח אותי על גלגל מסתובב, והחל מסובב אותי במהירות מסחררת, תוך כדי שידין פוגעות בי בתנועות סיבוביות. 'חדל!'. צעקתי, 'איני יכול יותר!' התחננתי על נפשי. הוא לא הניח לי. רק אמר: 'המתן, עוד לא סיימתי איתך!'. ואז הגיע הגרוע מכל. הוכנסתי לתנור לוחט. מימי לא חשתי חום שכזה. לא הבנתי מה המגמה, למה הוא שורף אותי עכשיו אחרי כל מה שהשקיע בי. חשתי שחום חודר לתוכי ומשנה את מהותי. כבר לא היה לי כוח לצעוק. הוא בקושי שמע אותי בוכה 'תוציא אותי מכאן!' הוא הנהן בראשו לשלילה ורק אמר: 'המתן, עוד לא סיימתי איתך!'. שעה ארוכה שנדמתה בעיניי כנצח חלפה עד שפתח את דלת התנור והוציא אותי משם רותח כהוגן. אחז בי בעדינות בצבת ארוכה, והניח אותי על מדף גבוה מול החלון הפתוח. רוח קרירה נשבה על פני. הרגשתי הרבה יותר טוב. התחלתי לחוש שאני חוזרת לעצמי. דווקא אהבתי את עצמי בצורה החדשה. אבל זה לא נגמר. ריח חריף של צבע אפך אותי, אדים רעילים הפריעו לי לנשום, כשהוא החליט לצייר על גבי. הריח היה נורא, חשבתי שאני עומד להיחנק, אבל הוא לא הניח לי, שעות ארוכות ישב וצייר. ורק אמר: 'המתן, עוד לא סיימתי איתך!'. ואז זה קרה שוב, והפעם הרבה יותר חזק. הוא הכניס אותי שוב

לתנור, כשדרגת החום גבוהה פי כמה וכמה. חשבתי שזה פשוט הסוף שלי, שעכשיו אני עומד למות. צעקתי, בכיתי, התחננתי. ושום דבר לא עזר. רק כשכבר כמעט נכנעתי והשלמתי עם מצבי, אז נפתחה דלת התנור. האיש אחז בי בעדינות באותה צבת ברזל, ושוב הניח אותי מול החלון הפתוח, נותן לי להתאושש מכל מה שעבר עליי. לאחר שעה קלה שב, קריאת התפעמות עלתה מפיו. 'מדהים!', אמר, והלך להביא מראה. הוא החזיק בי בעדינות וסובב אותי מול המראה, נותן לי לראות ולהתרשם מהמראה החדש. התקשיתי להאמין שזה אני, ידעתי שאני סתם גוש חִמָּר אדום ומכוער. לא ידעתי שיש בי יופי מדהים כל כך. התרגשתי. 'רציתי שתדע', פנה אליי ואמר, 'נכון שזה לא נעים שלשים אותך ומתייחסים אליך כאל גוש בצק חסר רגש. אבל אם הייתי משאיר אותך שם, במקום שבו גדלת, ללא ספק בעוד ימים מספר, מקסימום שבועות, היית מתייבש, מתפורר והופך לחתיכות עפר חסרות משמעות. אילו עצרתי את הגלגל כשחשת סחרחורת איומה, אילו פסקתי אז מלעצב אותך, היית מתרסק לרסיסים. אני יודע שהיה לך קשה בתנור הלוהט, אבל אם לא הייתי מעביר אותך את התהליך ההכרחי הזה, היית נסדק מהר מאוד. גם אדי הצבע החריפים שגרמו לך לתחושת מחנק היו הכרחיים, תאר לעצמך, כמה אפרורי ומשעמם היית נראה אם לא הצבע שהוספתי לך. תראה את הפרחים הנפלאים שמקשטים אותך, את העיטורים המרהיבים שמעטרים אותך. והפעם האחרונה, הקשה מכולם, כשחשבת שאתה מת בתוך התנור, זה היה הפיניש. פשוט לאחד את הכול, לחזק את כל מה שעשינו, לוודא שהיופי יתקיים, שיהיה חלק ממך לנצח. עכשיו אתה נראה בדיוק מה שחשבתי שאפשר להוציא ממך, כשראיתי אותך כגוש חִמָּר.' הנמשל מובן מאלינו... הניסיון מרומם ומחשל אותנו!

*

ה' מאמין בר!

בכל בוקר אנחנו אומרים: "מודה אני לפניך וכו' שהחזרת בי נשמתני בחמלה, רבה אמונתך". לכאורה היה צריך לומר "רבה אמונתנו", כלומר, אנחנו מאמינים בה'. מה הכוונה "רבה אמונתך"?

שמעתי הסבר בשם ה"חפץ חיים": חד"ל אמרו כי בכל ערב בלכתנו לישון, הנשמה שלנו עולה למרום ונותנת דין וחשבון על המעשים הטובים והלא טובים שעשתה ביחד עם הגוף במשך היום. וזה שאומרים לנו בקריאת שמע על המטה, לפני השינה: "בידך אפקיד רוחי פדית אותי ה' ק-ל אמת". פיקדון הוא חפץ בעל ערך שהלווה נותן בידי המלווה - לשם בטחון שהחוב ישולם. ובדרך כלל לא יחזיר הנושה את המשכון המופקד בידו כל זמן שהלווה לא סילק את חובו. אבל הקב"ה רב חסד הוא ומחזיר לנו את נשמתנו בכל בוקר, למרות החובות שלנו. וזאת הכוונה "רבה אמונתך": הקב"ה נותן בנו אמון בלי גבול וללא סייג. הקב"ה מאמין גדול בנו! הוא נותן לנו את החיים, את האמצעים ואת הכוחות לפעול. והרי הוא יודע שאתמול וגם שלשום לא בדיוק נצלנו את המתנות הללו רק לטובה, ואעפ"כ בבוקר למחרת הוא מחזיר לנו את הנשמה.

הידיעה הזאת שהקב"ה מאמין בנו יכולה לתת לנו הרבה כוח ועידוד, ולעזור לנו במלחמה מול היצר הרע. אם הקב"ה מאמין בי - עליי להאמין בעצמי ולדעת שאני מסוגל ויכול לנצח את היצר הרע, יש לי את הכוחות להתגבר על הניסיונות והקשיים. וגם אם נפלנו פעם אחת זה לא אומר שצריך להתייאש ולהפסיק להילחם. הרי זה בדיוק מה שהיצר הרע רוצה - שנחשוב שאנחנו לא מסוגלים, שנתייאש, וכך הוא יוכל להפיל אותנו שוב ושוב.

*

"אין אחד בעולם שניצול מעליות וירידות"...

בפרשת נח כתוב: "כי יצר לב האדם רע מנעוריו"... הקב"ה אומר שהיצר הרע הוא רע, ושהוא מתחיל להסית ולבלבל את האדם כבר מנעוריו – מתחילת דרכו של האדם היצר הרע מנסה "להפיל" אותו. הקב"ה יודע שזה לא קל לנו להתגבר על היצר הרע, ולכן הוא נתן לנו כלים כדי להתמודד איתו. כל אחד והכלים שלו, כל אחד והיצר הרע שלו. יש שחושבים שרק להם יש יצר הרע גדול, ואולי אין להם סיכוי לנצח אותו. וזה לא נכון! לכל אחד יש קשיים וניסיונות, ואין דבר כזה ש"אין סיכוי".

הגרא"מ שך זצ"ל כתב: "אין אחד בעולם שניצול מעליות וירידות. לכל אחד במשך כל הדורות היו עליות וירידות, וכל גדולי הדורות שהיו להם מעלות נשגבות – לא נולדו עם זה, ולא בקל הלך להם! כל אחד נכשל אין ספור פעמים – וכל אחד התגבר על עצמו עוד ועוד – עד שבמשך הזמן נהיו מעלותיו חלק מעצמותו, ונקנו לו

במשך כל ימי חייו!". (אגרת מלב אל לב לבן הישיבה עמ' 6)

צדיקים ותלמידי חכמים לא נעשים כאלה מכוח אותות ומופתים – אלא בזכות עמל רב ויגיעה ממושכת. הם עבדו על המידות, עמלו יומם ולילה בלימוד התורה – עד שנעשו גאונים, הם לחמו באותו יצר הרע שיש לנו – וניצחו אותו, הם הכניעו אותו שוב ושוב – עד שמיגרו אותו, היו להם ניסיונות קשים – והם לא וויתרו, וכך הם צמחו להיות צדיקים, גאונים, קדושים וטהורים.

וכך כותב ה"פלא יועץ": "ובוודאי הגמור שגם אברהם יצחק ויעקב, ומשה רבינו, וכל הקדושים – היה להם יצר הרע כמונו כמוהם, אלא שעל ידי עמל ויגיעה רבה כפו את יצרם לידבק ביוצרים, עד

שלבסוף נהפך להם לאוהב". (ערך עמל)

כלומר, לכל אחד יש את היצר הרע שלו... וכל אחד חייב להילחם ביצרו הרע כדי לעלות ולהתעלות – כי אין דרך אחרת...

וכבר הזכרנו בעבר את דבריו של הגר"י הוטנר באחד ממכתביו:
"רעה חולה אצלנו, שכאשר מתעסקים אנו בצדדי השלימות של
גדולינו, הננו מטפלים בסיכום האחרון של מעלתם... מספרים אנו
על דרכי השלימות שלהם – שעה שאנו מדלגים על המאבק הנפשי
המתחולל בנפשם... הרושם של שיחתינו על הגדולים מתקבל
כאילו יצאו מתחת יד היוצר בקומתם ובצביונם... הכל מרימים על
נס את טהרת הלשון של בעל ה"חפץ חיים" זצ"ל – אבל מי יודע על
המלחמות, המאבקים, המכשולים, הנפילות והנסיגות לאחור
שמצא החפץ חיים בדרכי מלחמתו עם יצרו, עד שניצח והצליח
להתגבר עליו?". (אגרות פחד יצחק אגרת קכ"ח)

*

"כל הגדול מחברו – יצרו גדול הימנו"...

כתוב בגמרא (סוכה נ"ב ע"א): "כל הגדול מחבירו – יצרו גדול הימנו"...
אולי אפשר לומר שמדובר גם על "עתיד להיות גדול". כלומר, ילד
שיש לו יצר הרע "גדול" זה בגלל שהוא עתיד להיות גדול בתורה
ולכן היצר הרע שלו גדול יותר. היצר הרע ממש נלחם בעוצמה כדי
שהכוחות לא יצאו לפועל. ומצאתי שכך כתב הסטייפלר זצ"ל וזה
לשונו: "כמו שאמרו חז"ל 'כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו' כמו
כן כל הראוי יותר להיות גדול ועצום בתורה, מסתערים עליו יותר
ויותר הפרעות בצורות שונות, וכשמתחזק להחזיק בעץ החיים, סוף
סוף היסורים חולפים, והנה מתוך היסורים שלך מוכח שאתה ראוי
להיות גדול מאד בתורה ויראת שמים".

וכך אמר הגר"ע יוסף זצ"ל: "אם רואים ילד שובב – לא לכעוס עליו
יותר מדי...למה הוא שובב? כי יש לו נשמה גדולה גדולה והגוף שלו
קטן קטן... הנשמה לא מסתדרת בגוף, מנסה לזוז שיהיה לה נוח...
אל תכעסו על ילד כזה כי כשיגדל יהיה לכם הרבה נחת ממנו"...

*

אהבה ללא תנאי ותמיכה הם עוגן והצלה לנפילות ומשברים!

אנחנו צריכים לאהוב את הילדים והתלמידים שלנו ולתמוך בהם גם כשהם "יורדים". ילד צריך לדעת שהוא אף פעם לא לבד! כדי להרים תלמיד שנפל – אסור לעזוב אותו לעולם. ולא משנה כמה הוא "נפל". ילד שידע שאבא ואמא אוהבים אותו ונמצאים איתו תמיד, יהיה לו קל יותר להתמודד עם הקשיים והנפילות. כמובן שלא צריך "לרדת" למקום שבו הוא נמצא, אלא לתת לו את התחושה שאנחנו שם. המחנך/ההורה צריך להיות עם הילד בכל מצב. להיות איתו – להבין, להכיל, להקשיב, לעודד ולתמוך. ורק כך אפשר להעלות אותו חזרה. ילד שהוריו מבינים אותו ואוהבים אותו בכל מצב – ירגיש בטוח לשתף את הוריו בלבטיו וקשייו, הוא יספר להם כל דבר שקורה איתו גם אם מדובר בנפילות, וכך יוכלו ההורים לעזור ולתת עצה. בחירה נכונה בצורת התקשורת שלנו עם ילדינו יכולה לשנות חיים ולפעמים גם להציל אותם. אם רק נפנה לילדינו ונאמר: "ילדי יקירי, דע לך שאתה יכול תמיד לפנות אליי ולספר לי הכל. תמיד אבין אותך, ותמיד אעניק לך את כל התמיכה שבעולם". לא תמיד הילדים מצפים שנצדיק את המעשה שלהם. הם גם לא חושבים שבכל מצב נסכים איתם. אבל הם מצפים בכל נפשם שאף פעם לא נהיה נגדם. שתמיד נהיה איתם בכל מצב ולא משנה מה יקרה. תחושת הביטחון הזאת עשויה לשנות להם את החיים, ולהעניק להם את המתנה הגדולה ביותר של החיים.

*

לסיום: משל עממי מרגש ומחזק מאוד!

אדם חלם חלום. בחלומו, הוא מטייל לאורך החוף – והקב"ה עמו. בפאתי הרקיע הבדיקו לנגד עיניו מאורעות חייו, ובצמוד לכל מאורע, הוא הבחין בשני זוגות עקבות בחול. זוג אחד היה שייך לו – ואילו השני להקב"ה כביכול. כאשר תמונות חייו האחרונות הבדיקו

מול עיניו - פנה לאחור והתבונן בעקבות שבחול, והנה הוא הבחין כי פעמים רבות במהלך חייו נראו בחול רק זוג עקבות אחד. לפליאתו הרבה הוא אף הבחין כי אותן התקופות היו התקופות העצובות ביותר בחייו - ודווקא בהן כביכול לא היה הקב"ה לצידו. הדבר הציק לו, והוא שאל את הקב"ה: "אלוקי" - הוא קרא, "אתה הבטחתני כי אם אחליט לצעוד בנתיבך - תצעד עמי לאורך כל הדרך. והנה הבחנתי כי דווקא בתקופות המצערות והמיוסרות ביותר בחיי - אין בחול כי אם זוג עקבות אחד! מדוע דווקא כאשר הייתי זקוק לך ביותר - נטשתני ועזבתני?". והקב"ה השיב מן הדממה: "בני היקר לי מאוד... אני אוהבך - ולעולם לא נטשתיך... באותן תקופות של ניסיון וסבל בחייך - כשהבחנת בזוג עקבות אחד - היה זה משום שנשאתיך על כפיי!"

שבת שלום!

העלון יוצא לאור
בסיוע תלמוד תורה
"נצח ישראל" בית שמש

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com